

11 Calicemque Pharaonis in manu mea: tuli ergo uvas, & expressi in calicem quem tenebam, & tradidi poculum Pharaoni.

12 Respondit Joseph: Hæc est interpretatio somnii: Tres propagines, tres adhuc dies sunt:

13 Post quos recordabitur Pharao ministerii tui, & restituet te in gradum pristinum: dabitque ei calicem iuxta officium tuum, sicut ante facere consueveras.

14 Tantum memento mei, cum bene tibi fuerit, & facias mecum misericordiam: ut suggeras Pharaoni ut educat me de isto carcere:

15 Quia furto sublatus sum de terra Hebræorum, & hic innocens in lacum missus sum.

16 Videns pistorum magister quod prudenter somnium dissolvisset, ait: Et ego vidi somnium; Quod tria canistra farinae haberem super caput meum:

17 Et in uno canistro quod erat excelsius, portare me omnes cibos qui fiunt arte pistoria, aveſque comedere ex eo.

18 Respondit Joseph: Hæc est interpretatio somnii: Tria canistra, tres adhuc dies sunt:

19 Post quos auferet Pharao caput tuum, ac suspendet te in cruce, & lacerabunt volucres carnes tuas.

20 Exinde dies tertius natalitius Pharaonis erat: qui faciens grande convivium pueris suis, recordatus est inter epulas magistri pincernarum, & pistorum principis,

21 Restituitque alterum in locum suum, ut porrigeret ei poculum:

22 Alterum suspendit in patibulo, ut conjectoris veritas probaretur.

23 Et tamen succedentibus prosperis, præpositus pincernarum oblitus est interpretis sui.

CAPUT XLI.

Somnia Pharaonis de bobus & spicis, cum nemo alius valeret interpretari, unicus Joseph interpretatur, ideoque toti Ægypto præſcitur, & ex Æſeneth data sibi a Pharaone uxore duos sustulit filios ante septem famis annos. Sterilitas tandem fertilitati succedit.

I Post

I Post duos annos vidit Pharao somnium. Putabat se stare super fluvium,

2 De quo ascendebant septem boves, pulchræ & crassæ nimis: & pascebantur in locis palustribus.

3 Aliæ quoque septem emergebant de flumine, fœdæ confectæque macie: & pascebantur in ipsa amnis ripa, in locis virentibus.

4 Devoraveruntque eas, quarum mira species & habitudo corporum erat. Expergestus Pharao,

5 Rursum dormivit, & vidit alterum somnium: Septem spicæ pullulabant in culmo uno, plenæ atque formosæ:

6 Aliæ quoque totidem spicæ tenues & percussæ uredine oriebantur,

7 Devorantes omnem priorum pulchritudinem. Evigilans Pharao post quietem,

8 Et facto mane, pavore perterritus, misit ad omnes conjectores Ægypti, cunctosque sapientes: & accersitis narravit somnium, nec erat qui interpretaretur.

9 Tunc demum reminiscens pincernarum magister, ait: Confiteor peccatum meum.

10 Iratus rex servis suis, me & magistrum pistorum retrudi jussit in carcerem principis militum:

11 Ubi una nocte uterque vidimus somnium præſagum futurorum.

12 Erat ibi puer Hebræus, ejusdem ducis militum famulus: cui narantes somnia,

13 Audivimus quidquid postea rei probavit eventus. Ego enim redditus sum officio meo: & ille suspensus est in cruce.

14 Protinus ad regis imperium eductum de carcere Joseph totonderunt: ac veste mutata, obtulerunt ei.

15 Cui ille ait: Vidi somnia, nec est qui edifierat: quæ audivi te sapientissime conjicere.

16 Respondit Joseph: Absque me Deus respondebit prospera Pharaoni.

17 Narravit ergo Pharao quod viderat: Putabam me stare super ripam fluminis,

18 Et septem boves de amne conscendere, pulchras nimis, & obesitas carnibus: quæ in pastu paludis virecta carpebant.

19 Et ecce, has sequebantur aliae septem boves in tantum deformes & macilentæ, ut nunquam tales in terra Ægypti viderim:

20 Quæ, devoratis & consumptis prioribus,

21 Nullum faturitatis dedere vestigium: sed simili macie & squalore torpebant. Evigilans, rursus fopore depressus,

22 Vidi somnium: Septem spicæ pullulabant in culmo uno plenæ atque pulcherrimæ.

23 Aliae quoque septem tenues & percussæ uridine, oriebantur e stipula:

24 Quæ priorum pulchritudinem devoraverunt. Narravi conjectoribus somnium, & nemo est qui edisserat.

25 Respondit Joseph: Somnium regis unum est: quæ facturus est Deus, ostendit Pharaoni.

26 Septem boves pulchræ, & septem spicæ plenæ, septem ubertatis anni sunt: eandemque vim somnii comprehendunt.

27 Septem quoque boves tenues atque macilentæ, quæ ascenderunt post eas, & septem spicæ tenues, & vento urente percussæ: septem anni venturæ sunt famis.

28 Qui hoc ordine complebuntur:

29 Ecce septem anni venient fertilitatis magnæ in univèrsa terra Ægypti:

30 Quos sequentur septem anni alii tantæ sterilitatis, ut oblivioni tradatur cuncta retro abundantia; consumptura est enim fames omnem terram,

31 Et ubertatis magnitudinem perditura est inopia magnitudo.

32 Quod autem vidisti secundo ad eandem rem pertinens somnium: firmitatis indicium est, eo quod fiat sermo Dei, & velocius impleatur.

33 Nunc ergo provideat rex virum sapientem & industrium, & præficiat eum Terræ Ægypti:

34 Qui constituat præpositos per cunctas regiones: & quintam partem fructuum per septem annos fertilitatis,

35 Qui jam nunc futuri sunt, congreget in horrea: & omne frumentum sub Pharaonis potestate condatur, serveturque in urbibus.

36 Et præparetur futuræ septem annorum fami quæ

quæ oppressura est Ægyptum, & non consumetur terra inopia.

37 Placuit Pharaoni consilium & cunctis ministris ejus,

38 Locutusque est ad eos: Num invenire poterimus talem virum, qui spiritu Dei plenus sit?

39 Dixit ergo ad Joseph: Quia ostendit tibi Deus omnia quæ locutus es, numquid sapienterem & consimilem tui invenire poterò?

40 * Tu eris super domum meam, & ad tui oris imperium cunctus populus obediet: uno tantum regni folio te præcedam.

41 Dixitque rursus Pharao ad Joseph: Ecce, constitui te super universam terram Ægypti.

42 Tulitque annulum de manu sua, & dedit eum in manu ejus: vestivitque eum stola byssina, & collo torquem auream circumposuit.

43 Fecitque eum ascendere super currum suum secundum, clamante præcone, ut omnes coram eo genu flecterent: & præpositum esse scirent universæ terræ Ægypti.

44 Dixit quoque rex ad Joseph: Ego sum Pharao: absque tuo imperio non movebit quisquam manum aut pedem in omni terra Ægypti.

45 Vertitque nomen ejus, & vocavit eum (lingua Ægyptiaca) Salvatorem mundi. Deditque illi uxorem Afeneth filiam Putiphare sacerdotis Heliopóleos. Egressus est itaque Joseph ad terram Ægypti.

46 (Triginta autem annorum erat quando stetit in conspectu regis Pharaonis) & circumvit omnes regiones Ægypti.

47 Venitque fertilitas septem annorum: & in manipulos redactæ segetes congregatæ sunt in horrea Ægypti.

48 Omnis etiam frugum abundantia in singulis urbibus condita est.

49 Tantaque fuit abundantia tritici, ut arenæ maris cœquaretur, & copia mensuram excederet.

50 * Nati sunt autem Joseph filii duo antequam veniret fames: quos peperit ei Afeneth filia Putiphare sacerdotis Heliopóleos.

51 Vocavitque nomen primogeniti, Manasses, di-

* Psalm.

104. 21.

1. Mac.

2. 53.

Actior. 7.

10.

* Inff.

46. 20. 8

48. 5.

dicens: Oblivisci me fecit Deus omnium laborum meorum, & domus patris mei.

52 Nomen quoque secundi appellavit Ephraim, dicens: Crescere me fecit Deus in terra paupertatis meae.

53 Igitur transactis septem ubertatis annis, qui fuerant in Ægypto:

54 Cœperunt venire septem anni inopiæ, quos prædixerat Joseph: & in universo orbe fames prævaluit; in cuncta autem terra Ægypti panis erat.

55 Qua esuriente, clamavit populus ad Pharaonem, alimenta petens. Quibus ille respondit: Ite ad Joseph: & quidquid ipse vobis dixerit, facite.

56 Crescebat autem quotidie fames in omni terra: aperuitque Joseph universa horrea, & vendebat Ægyptiis: nam & illos opprefferat fames.

57 Omnesque provinciæ veniebant in Ægyptum, ut emerent escas, & malum inopiæ temperarent.

CAPUT XLII.

Fratres Joseph, cogente fame, in Ægyptum pro emendis frumentis a patre missi, ab eo cognoscuntur, ac durius tractantur, & in carcerem conjiciuntur: tandem Simeone in vinculis relicto, revertuntur, ac pecuniam in saccum cujusque inditam una cum frumento inscii referunt.

1 **A**udians autem Jacob quod alimenta venderentur in Ægypto, dixit filiis suis: Quare negligitis?

2 Audivi quod triticum venundetur in Ægypto: descendite, & emite nobis necessaria, ut possimus vivere, & non consumamur inopia.

3 Descendentes igitur fratres Joseph decem, ut emerent frumenta in Ægypto,

4 Benjamin domi retento a Jacob, qui dixerat fratribus ejus: Ne forte in itinere quidquam patiatur mali;

5 Ingressi sunt terram Ægypti cum aliis qui pergebant ad emendum. Erat autem fames in terra Chanaan,

6 Et

6 Et Joseph erat princeps in terra Ægypti, atque ad ejus nutum frumenta populis vendebantur. Cumque adorassent eum fratres sui,

7 Et agnovisset eos, quasi ad alienos durius loquebatur, interrogans eos: Unde venistis? Qui responderunt: De terra Chanaan, ut emamus victui necessaria.

8 Et tamen fratres ipse cognoscens, non est cognitus ab eis.

9 Recordatusque somniorum, quæ aliquando viderat, ait ad eos: Exploratores estis: ut videatis infirmiora terræ, venistis.

10 Qui dixerunt: Non est ita, domine, sed servi tui venerunt ut emerent cibos.

11 Omnes filii unius viri sumus: pacifici venimus, nec quidquam famuli tui machinantur mali.

12 Quibus ille respondit: Aliter est: immunita terræ hujus considerare venistis.

13 At illi; Duodecim, inquit, servi tui, fratres sumus, filii viri unius in terra Chanaan: minimus cum patre nostro est, alter non est super.

14 Hoc est, ait, quod locutus sum: Exploratores estis.

15 Jam nunc experimentum vestri capiam: per salutem Pharaonis non egrediemini hinc, donec veniat frater vester minimus.

16 Mittite ex vobis unum, & adducat eum: vos autem eritis in vinculis, donec probentur quæ dixistis utrum vera an falsa sint: alioquin per salutem Pharaonis exploratores estis.

17 Tradidit ergo illos custodiæ tribus diebus.

18 Die autem tertio eductis de carcere, ait: Facite quæ dixi, & vivetis: Deum enim timeo.

19 Si pacifici estis, frater vester unus ligetur in carcere: vos autem abite, & ferte frumenta quæ emistis, in domos vestras.

20 * Et fratrem vestrum minimum ad me adducite, ut possim vestros probare sermones, & non moriamini. ^{43. 50} Fecerunt ut dixerat,

21 Et locuti sunt ad invicem: Merito hæc patimur, quia peccavimus in fratrem nostrum, videntes angustias animæ illius, dum deprecaretur nos, & non audivimus: idcirco venit super nos ista tribulatio.

F 5

22

22 E quibus unus Ruben, ait: Numquid non dixi vobis: * Nolite peccare in puerum: & non audistis me? en sanguis ejus exquiritur.

23 Nesciebant autem quod intelligeret Joseph: eo quod per interpretem loqueretur ad eos.

24 Avertitque se parumper, & flevit: & reversus locatus est ad eos.

25 Tollensque Simeon, & ligans illis presentibus, iussit ministris ut implerent eorum saccos tritico, & reponerent pecunias singulorum in sacculis suis, datis supra cibariis in viam: qui fecerunt ita.

26 At illi portantes frumenta in asinis suis, profecti sunt.

27 Apertoque unus sacco, ut daret jumento pabulum in diversorio, contemplatus pecuniam in ore sacculi,

28 Dixit fratribus suis: Reddita est mihi pecunia, en habetur in sacco. Et obstupescit turbatique, mutuo dixerunt: Quidnam est hoc quod fecit nobis Deus?

29 Veneruntque ad Jacob patrem suum in terram Chanaan, & narraverunt ei omnia quæ accidissent sibi, dicentes:

30 Locutus est nobis dominus terræ dure, & putavit nos exploratores esse provincie,

31 Cui respondimus: Pacifici sumus, nec ulla molimur infidias.

32 Duodecim fratres uno patre geniti sumus: unus non est super, minimus cum patre nostro est in terra Chanaan.

33 Qui ait nobis: Sic probabo quod pacifici sitis: Fratrem vestrum unum dimittite apud me, & cibaria domibus vestris necessaria sumite, & abite,

34 Fratremque vestrum minimum, adducite ad me, ut sciam quod non sitis exploratores: & istum, qui tenetur in vinculis, recipere possitis: ac deinceps quæ vultis, emendi habeatis licentiam.

35 His dictis, cum frumenta effunderent, singuli repperunt in ore saccorum ligatas pecunias: exterritisque simul omnibus,

36 Dixit pater Jacob: Absque liberis me esse fecistis, Joseph non est super, Simeon tenetur in vinculis, & Benjamin auferetis: in me hæc omnia mala reciderunt.

37 Cui respondit Ruben: Duos filios meos interfice, si non reduxero illum tibi: trade illum in manu mea, & ego eum tibi restituum.

38 At ille: Non descendet, inquit, filius meus vobiscum: frater ejus mortuus est, & ipse solus remansit: si quid ei adversi acciderit in terra ad quam pergitis, deducetis canos meos cum dolore ad inferos.

CAPUT XLIII.

Agre impetrarunt fratres Joseph a patre, ut in Ægyptum revertentes additis muneribus ac duplici pecunia, Benjamin secum ducerent: qui invitati ad convivium, educto Simeone de carcere, simul epulantur cum Joseph.

1 Interim fames omnem terram vehementer premebat.

2 Consumptisque cibis quos ex Ægypto detulerant, dixit Jacob ad filios suos: Revertimini, & emite nobis paxillum escarum.

3 Respondit Judas: Denuntiavit nobis vir ille sub atestatione jurisjurandi, dicens: Non videbitis faciem meam, nisi fratrem vestrum minimum adduxeritis vobiscum.

4 Si ergo vis eum mittere nobiscum, pergemus pariter, & ememus tibi necessaria:

5 Sin autem non vis, non ibimus: vir enim, ut sepe diximus, denunciavit nobis, dicens: * *Supra.* Non videbitis faciem meam absque fratre vestro minimo. *42. 23.*

6 Dixit eis Israel: In meam hoc fecistis miseriam, ut indicaretis ei & alium habere vos fratrem.

7 At illi responderunt: Interrogavit nos homo per ordinem nostram progeniem: si pater viveret: si haberemus fratrem: & nos respondimus ei consequenter juxta id quod fuerat seiscitatus: numquid scire poteramus quod dicturus esset: Adducite fratrem vestrum vobiscum?

8 Judas quoque dixit patri suo: Mitte puerum mecum, ut proficiscamur, & possimus vivere: ne moriamur nos & parvuli nostri.

* *Infra*
44. 32.

9 * Ego suscipio puerum: de manu mea require illum. Nisi reduxero, & reddidero eum tibi, ero peccati reus in te omni tempore.

10 Si non intercessisset dilatio, jam vice altera venissemus.

11 Igitur Israel pater eorum dixit ad eos: Si sic necesse est, facite quod vultis: sumite de optimis terræ fructibus in vasis vestris, & deserte viro munera, modicum resinæ, & mellis, & stocracis, stactes, & terebinthi, & amygdalarum.

12 Pecuniam quoque duplicem ferte vobiscum: & illam, quam invenistis in sacculis, reportate, ne forte errore factum sit:

13 Sed & fratrem vestrum tollite, & ite ad virum.

14 Deus autem meus omnipotens faciat vobis eum placabilem: & remittat vobiscum fratrem vestrum quem tenet, & hunc Benjamin: ego autem quasi orbatus absque liberis ero.

15 Tulerunt ergo viri munera, & pecuniam duplicem, & Benjamin: descenderuntque in Ægyptum, & steterunt coram Joseph.

16 Quos cum ille vidisset, & Benjamin simul, præcepit dispensatori domus suæ, dicens: Introduc viros domum, & occide victimas, & intrate convivium: quoniam mecum sunt comesturi meridie.

17 Fecit ille quod sibi fuerat imperatum, & introduxit viros domum.

18 Ibi que exterriti, dixerunt mutuo: Propter pecuniam, quam retulimus prius in saccis nostris, introducti sumus: ut devolvat in nos calumniam, & violenter subiciat servituti & nos, & afinos nostros.

19 Quamobrem in ipsis foribus accedentes ad dispensatorem domus

20 Locuti sunt: Oramus domine ut audias nos.

* Jam ante descendimus ut emeremus escas:

21 Quibus emptis, cum venissemus ad diversorium, aperuimus saccos nostros, & invenimus

pe-

pecuniam in ore saccorum: quam nunc eodem pondere reportavimus.

22 Sed & aliud attulimus argentum, ut emamus que nobis necessaria sunt: non est in nostra conscientia, quis posuerit eam in marsupiiis nostris.

23 At ille respondit: Pax vobiscum, nolite timere: Deus vester, & Deus patris vestri dedit vobis thesauros in saccis vestris. Nam pecuniam, quam dedistis mihi, probatam ego habeo, Eduxitque ad eos Simeon.

24 Et introductis domum, attulit aquam, & laverunt pedes suos, deditque pabulum afinis eorum.

25 Illi vero parabant munera, donec ingrederetur Joseph meridie: audierant enim quod ibi comesturi essent panem.

26 Igitur ingressus est Joseph domum suam, obtuleruntque ei munera, tenentes in manibus suis: & adoraverunt proni in terram.

27 At ille, clementer resalutatis eis, interrogavit eos, dicens: Salvus ne est pater vester senex, de quo dixeratis mihi? Adhuc vivit?

28 Qui responderunt: Sospes est servus tuus pater noster: adhuc vivit. Et incurvati adoraverunt eum.

29 Attollens autem Joseph oculos, vidit Benjamin fratrem suum uterinum, & ait: Iste est frater vester parvulus, de quo dixeratis mihi? Et rursum: Deus, inquit, misereatur tui, fili mi.

30 Festinavitque, quia commota fuerant viscera ejus super fratre suo, & erumpebant lacrymæ: & introiens cubiculum flevit.

31 Rursumque lota facie egressus, continuit se, & ait: Ponite panes.

32 Quibus apposisis, seorsum Joseph, & seorsum fratribus, Ægyptiis quoque qui vescebantur simul, seorsum (illicitum est enim Ægyptiis comedere cum Hebræis, & profanum putant hujusmodi convivium)

33 Sederunt coram eo, primogenitus juxta primogenita sua, & minimus juxta ætatem suam. Et mirabantur nimis,

34

* *Sup.*
42. 3.

34 Sumptis partibus quas ab eo acceperant: majorque pars venit Benjamin, ita ut quinque partibus excederet. Biberuntque & inebriati sunt cum eo.

CAPUT XLIV.

Joseph jubet abscondi scyphum suum in sacco Benjamin, & post eum inventum, revocatos ab itinere fratres furti arguit: Judas autem pro Benjamin se in servitutem offert.

1 **P**recepit autem Joseph dispensatori domus suæ, dicens: Imple saccos eorum frumento, quantum possunt capere: & pone pecuniam singulorum in summitate sacci.

2 Scyphum autem meum argenteum, & pretium quod dedit tritici, pone in ore sacci junioris. Factumque est ita.

3 Et orto mane, dimissi sunt cum afinis suis.

4 Jamque urbem exierant, & processerant paululum: tunc Joseph accersito dispensatore domus, surge, inquit, & persequere viros: & apprehensis dicit: Quare reddidistis malum pro bono?

5 Scyphus, quem furati estis, ipse est in quo bibit dominus meus, & in quo augurari solet: pessimam rem fecistis.

6 Fecit ille ut jussit. Et apprehensis per ordinem locutus est.

7 Qui responderunt: Quare sic loquitur dominus noster, ut servi tui tantum flagitii commiserint?

8 Pecuniam, quam invenimus in summitate saccorum, reportavimus ad te de terra Chanaan: & quo modo consequens est ut furati simus de domo domini tui aurum vel argentum?

9 Apud quemcumque fuerit inventum servorum tuorum quod quaeris, moriatur, & nos erimus servi domini nostri.

10 Qui dixit eis: Fiat juxta vestram sententiam: apud quemcumque fuerit inventum, ipse sit servus meus. vos autem eritis innoxii.

11 Itaque festinato deponentes in terram saccos, aperuerunt singuli.

12 Quos scrutatus, incipiens a majore usque ad minimum, invenit scyphum in sacco Benjamin.

13 At illi, scissis vestibus, oneratisque rursum afinis, reversi sunt in oppidum.

14 Primusque Judas cum fratribus ingressus est ad Joseph (necdum enim de loco abierat) onnesque ante eum pariter in terram corruerunt.

15 Quibus ille ait: Cur sic agere voluistis? an ignoratis quod non sit similis mei in augurandi scientia?

16 Cui Judas: Quid respondebimus, inquit, Domino meo? vel quid loquemur, aut juste poterimus obtendere? Deus invenit iniquitatem servorum tuorum: en omnes servi sumus domini mei, & nos, & apud quem inventus est scyphus.

17 Respondit Joseph: Absit a me ut sic agam: qui furatus est scyphum, ipse sit servus meus: vos autem abite liberi ad patrem vestrum.

18 Accedens autem propius Judas, confidenter ait: Oro domine mi, loquatur servus tuus verbum in auribus tuis, & ne irascaris famulo tuo: tu es enim post Pharaonem

19 Dominus meus. * Interrogasti prius servos * ^{Sup. 43}
tuos: Habetis patrem, aut fratrem? ^{13.}

20 Et nos respondimus tibi domino meo: Est nobis pater senex, & puer parvulus, qui in senectute illius natus est: cujus uterinus frater mortuus est: & ipsum solum habet mater sua, pater vero tenere diligit eum.

21 Dixisti que servis tuis: Adducite eum ad me, & ponam oculos meos super illum.

22 Suggestimus domino meo: Non potest puer relinquere patrem suum: si enim illum dimiserit, morietur.

23 * Et dixisti servis tuis: Nisi venerit frater * ^{Sup. 43}
vester minimus vobiscum, non videbitis amplius ^{3. 5.}
faciem meam.

24 Cum ergo ascendissemus ad famulum tuum patrem nostrum, narravimus ei omnia, quæ locutus est dominus meus.

25 Et dixit pater noster: Revertimini, & emite nobis parum tritici.

26 Cui diximus: Ire non possumus: si frater noster minimus descenderit nobiscum, proficiscemur simul: alioquin illo absente, non audemus videre faciem vii.

27 Ad quæ ille respondit: Vos scitis quod duos genuerit mihi uxor mea.

* Sup. 37.
20. 33. 28 Egredius est unus, & dixistis: * Bestia devoravit eum: & huculque non comparet.

29 Si tuleritis & istum, & aliquid ei in via contigerit, deducetis canos meos cum mœrore ad inferos.

30 Igitur si intravero ad servum tuum patrem nostrum, & puer defuerit, (cum anima illius ex huius anima pendeat)

31 Videritque eum non esse nobiscum, morietur, & deducet famuli tui canos ejus cum dolore ad inferos.

* Sup.
43. 9. 32 Ego proprie servus tuus sum, qui in meam hunc recepi fidem, & sponendi dicens: * Nisi reduxero eum, peccati reus ero in patrem meum omni tempore.

33 Manebo itaque servus tuus pro puero in ministerio domini mei, & puer ascendat cum fratribus suis.

34 Non enim possum redire ad patrem meum, absente puero: ne calamitatis, quæ oppressura est patrem meum, testis assistam.

CAPUT XLV.

Joseph se fratribus manifestat, eosque territos cum osculo amplexatur: quare Pharaon una cum tota domo sua exultans, præcepit ut advocetur pater cum universa domo sua in Ægyptum: idem multis verbis denuntiat Joseph, fratresque multis donatos muneribus ad patrem remittit.

1 **N**on se poterat ultra cohibere Joseph multis coram adstantibus: unde præcepit ut egredierentur cuncti foras, & nullus interesset alienus agnitioni mutæ.

2 Elevavitque vocem cum fletu: quam audierunt Ægyptii, omnisque domus Pharaonis.

3 Et dixit fratribus suis: Ego sum Joseph: adhuc pater meus vivit? Non poterant respondere fratres nimio terrore perterriti.

* Act. 7.
13. 4 Ad quos ille clementer: Accedite, inquit, ad me. Et cum accessissent prope, * Ego sum, ait, Joseph frater vester: quem vendidistis in Ægyptum.

5 No-

5 Nolite pavere, neque vobis durum esse videatur quod vendidistis me in his regionibus: * Inf. 50.
pro salute enim vestra misit me Deus ante vos in Ægyptum.

6 Biennium est enim quod cœpit fames esse in terra: & adhuc quinque anni restant, quibus nec arari poterit, nec meti.

7 Præmisitque me Deus ut reservemini super terram, & escas ad vivendum habere possitis.

8 Non vestro consilio, sed Dei voluntate huc missus sum: qui fecit me quasi patrem Pharaonis, & dominum universæ domus ejus, ac principem in omni terra Ægypti.

9 Festinate, & ascendite ad patrem meum, & dicetis ei: Hæc mandat filius tuus Joseph: Deus fecit me dominum universæ terræ Ægypti: descende ad me, ne moreris,

10 Et habitabis in terra Gessen: erisque juxta me tu, & filii tui, & filii filiorum tuorum, oves tuæ, & armenta tua, & universa quæ possides.

11 Ibique te pascam (adhuc enim quinque anni residui sunt famis) ne & tu pereas, & domus tua, & omnia quæ possides.

12 En oculi vestri, & oculi fratris mei Benjamin, vident quod os meum loquatur ad vos.

13 Nunciate patri meo universam gloriam meam, & cuncta quæ vidistis in Ægypto: festinate, & adducite eum ad me.

14 Cumque amplexatus recidisset in collum Benjamin fratris sui, flevit: illo quoque similiter flente super collum ejus.

15 Osculatusque est Joseph omnes fratres suos, & ploravit super singulos: post quæ ausi sunt loqui ad eum.

16 Auditumque est, & celebri sermone vulgatum in aula regis: Venerunt fratres Joseph: & gavissus est Pharaon, atque omnis familia ejus.

17 Dixitque ad Joseph ut imperaret fratribus suis, dicens: Onerantes jumenta, ite in terram Chanaan,

18 Et tollite inde patrem vestrum & cognationem, & venite ad me: & ego dabo vobis omnia bona Ægypti, ut comedatis medullam terræ.

Tom. I.

G

19 Præ-

19 Præcipe etiam ut tollant plaustra de terra Ægypti, ad subvectionem parvulorum suorum ac conjugum, & dicit: Tollite patrem vestrum, & properate quantocyus venientes.

20 Nec dimittatis quidquam de suppellectili vestra: quia omnes opes Ægypti vestra erunt.

21 Feceruntque filii Israel ut eis mandatum fuerat. Quibus dedit Joseph plaustra, secundum Pharaonis imperium, & cibaria in itinere.

22 Singulis quoque profertur binas stolas: Benjamin vero dedit trecentos argenteos cum quinque stolis optimis:

23 Tantundem pecuniæ & vestium mittens patri suo, addens & asinos decem, qui subveherent ex omnibus divitiis Ægypti: & totidem asinas, triticum in itinere, panesque portantes.

24 Dimisit ergo fratres suos, & proficiscentibus ait: Ne irascimini in via.

25 Qui ascendentes ex Ægypto, venerunt in terram Chanaan ad patrem suum Jacob.

26 Et nuntiaverunt ei, dicentes: Joseph filius tuus vivit: & ipse dominatur in omni terra Ægypti. Quo audito Jacob, quasi de gravi somno evigilans, tamen non credebat eis.

27 Illi econtra referebant omnem ordinem rei. Cumque vidisset plaustra, & universa quæ miserat, revixit spiritus ejus,

28 Et ait: Sufficit mihi si adhuc Joseph filius meus vivit: vadam, & videbo illum antequam moriar.

CAPUT XLVI.

Jacob renovata Dei promissione cum universis filiis ac nepotibus, quorum nomina recensentur, in Ægyptum descendit: cui occurrens Joseph, suadet ut Pharaoni se esse pastores ovium dicant.

1 **P**rofectusque Israel cum omnibus quæ habebat, venit ad Puteum juramenti, & mactatis ibi victimis Deo patris sui Isaac,

2 Audivit eum per visionem noctis vocantem se, & dicentem sibi: Jacob, Jacob. Cui respondit: Ecce adsum.

3 Ait illi Deus: Ego sum fortissimus Deus patris

tris tui: noli timere, descende in Ægyptum, quia in gentem magnam faciam te ibi.

4 Ego descendam tecum illuc, & ego inde adducam te revertentem: Joseph quoque ponet manus suas super oculos tuos.

5 Surrexit autem Jacob a Puteo juramenti: * *Acf. 7. 15.* Tuleruntque eum filii cum parvulis & uxoribus suis in plaustris quæ miserat Pharaon ad portandum fenem.

6 Et omnia quæ possederat in terra Chanaan:

* venitque in Ægyptum cum omni semine suo, & filii ejus, & nepotes, filiæ, & cuncta simul progenies.

8 Hæc sunt autem nomina filiorum Israel qui ingressi sunt in Ægyptum, ipse cum liberis suis. * *Primogenitus Ruben.*

9 Filii Ruben: Henoch & Phallu, & Hefron, & Charmi. * *Exod. 1. 2. & 5. 14.*

10 * Filii Simeon: Jamuel & Jamin & Ahod & Jachin & Sohar & Saul filius Chanaanitidis. * *Num. 26. 5.*

11 * Filii Levi: Gerson & Caath & Merari. * *1. Par. 5. 1. 3.*

12 * Filii Juda, Her & Onan & Sela & Phares & Zara. Mortui sunt autem Her & Onan in terra Chanaan. Natiq̄ sunt filii Phares Hefron & Hamul. * *Exod. 1. Par. 4. 24. & 1. Par. 2. 3. & 4. 21.*

13 * Filii Issachar: Thola & Phua & Job & Semron. * *1. Par. 7. 1.*

14 Filii Zabulon: Sared & Elon & Jahel.

15 Hi filii Liæ quos genuit in Mesopotamia Syriæ cum Dina filia sua, omnes animæ filiorum ejus & filiarum, triginta tres.

16 Filii Gad: Sephion & Haggi & Suni & Esobon & Heri & Arodi & Areli.

17 Filii Aser: Jamne & Jesua & Jessui & Beria, Sara quoque soror eorum. Filii Beria: Heber & Melchiel. * *1. Par. 7. 30.*

18 Hi filii Zephæ, quam dedit Laban Liæ filia suæ: & hos genuit Jacob sedecim animas.

19 Filii Rachel uxoris Jacob: Joseph, & Benjamin.

20 * Natiq̄ sunt Joseph filii in Terra Ægypti quos genuit ei Aseneth filia Putipharis sacerdotis Heliopoleos: Manasses & Ephraim. * *Sup. 41. 50.*

* 1. Par.
7. 6. & 8.
1.

21 Filii Benjamin: * Bela & Bechor & Asbel & Gera & Naaman & Echi & Ros & Mophim & Ophim & Ared.

22 Hi filii Rachel quos genuit Jacob: omnes animæ, quatuordecim.

23 Filii Dan: Hufim.

24 Filii Nephthali: Jafiel & Guni, & Jefer, & Sallem.

25 Hi filii Balæ, quam dedit Laban Racheli filiæ suæ: & hos genuit Jacob: omnes animæ septem.

26 Cunctæ animæ, quæ ingressæ sunt cum Jacob in Ægyptum, & egressæ sunt de femore illius, absque uxoribus filiorum ejus, sexaginta sex.

27 Filii autem Joseph, qui nati sunt ei in terra Ægypti, animæ duæ. * Omnes animæ domus Jacob quæ ingressæ sunt in Ægyptum, fuisse septuaginta.

28 Misit autem Judam ante se ad Joseph, ut nuntiaret ei, & occurreret in Gessen.

29 Quo cum pervenisset, juncto Joseph curru suo, ascendit obviam patri suo ad eundem locum: vidensque eum, irruit super collum ejus, & inter amplexus flevit.

30 Dixitque pater ad Joseph: Jam lætus moriar, quia vidi faciem tuam, & superstitem te relinquo.

31 At ille locutus est ad fratres suos, & ad omnem domum patris sui: Ascendam & nuntiabo Pharaoni, dicamque ei: Fratres mei & domus patris mei, qui erant in terra Chanaan, venerunt ad me:

32 Et sunt viri pastores ovium, curamque habent alendorum gregum: pecora sua, & armenta, & omnia quæ habere potuerunt, adduxerunt secum.

33 Cumque vocaverit vos, & dixerit: Quod est opus vestrum?

34 Respondebitis: Viri pastores sumus servi tui, ab infantia nostra usque in præsens, & nos & patres nostri. Hæc autem dicetis, ut habitare possitis in Terra Gessen: quia detestantur Ægyptii omnes pastores ovium.

CA.

CAPUT XLVII.

Joseph adventu patris & fratrum Pharaoni nuntiatio, introducit Jacob cum filiis ad Pharaonem. Terra Gessen conceditur eis ad inhabitandum, famisque tempore eos alit; porro fames tantum premit Ægyptum, ut, venditis pecoribus, terram quoque vendere sint coacti: quo factum est ut quinta pars fructuum Regibus Ægypti perpetuo cedat, præterquam in possessionibus sacerdotum. Post annos septemdecim Jacob plurimum ditatus, & jam moriturus adjurat Joseph de sua sepultura in Chanaan.

1 Ingressus ergo Joseph nuntiavit Pharaoni, dicens: Pater meus & fratres, oves eorum & armenta, & cuncta quæ possident, venerunt de terra Chanaan: & ecce consistunt in terra Gessen.

2 Extremos quoque fratrum suorum quinque viros constituit coram rege.

3 Quos ille interrogavit: Quid habetis operis? Responderunt: Pastores ovium sumus servi tui, & nos & patres nostri.

4 Ad peregrinandum in terra tua venimus: quoniam non est herba gregibus servorum tuorum, ingravescente fame in terra Chanaan: perstimusque ut esse nos jubeas servos tuos in Terra Gessen.

5 Dixit itaque rex ad Joseph: Pater tuus, & fratres tui venerunt ad te.

6 Terra Ægypti in conspectu tuo est: in optimo loco fac eos habitare, & trade eis Terram Gessen. Quod si nosti in eis esse viros industrios, constitue illos magistros pecorum meorum.

7 Post hæc introduxit Joseph patrem suum ad regem, & statuit eum coram eo: qui benedicens illi,

8 Et interrogatus ab eo: Quot sunt dies annorum vitæ tuæ?

9 Respondit: Dies peregrinationis meæ centum triginta annorum sunt, parvi & mali, & non pervenerunt usque ad dies patrum meorum quibus peregrinati sunt.

10 Et benedicto rege, egressus est foras.

11 Joseph vero patri & fratribus suis dedit possessionem.

G 3

fessio.

fessionem in Ægypto in optimo terræ loco, Ramesses, ut præceperat Pharao.

12 Et alebat eos, omnemque domum patris sui, præbens cibaria singulis.

13 In toto enim orbe panis deerat, & oppreferat fames terram, maxime Ægypti & Chanaan.

14 E quibus omnem pecuniam congregavit pro venditione frumenti, & intulit eam in ærarium regis.

15 Cumque defecisset emptoribus pretium, venit cuncta Ægyptus ad Joseph, dicens: Da nobis panes: quare morimur coram te, deficiente pecunia?

16 Quibus ille respondit: Adducite pecora vestra & dabo vobis pro eis cibos, si pretium non habetis.

17 Quæ cum adduxissent, dedit eis alimenta pro equis, & ovibus, & bobus, & asinis: sustentavitque eos illo anno pro commutatione pecorum.

18 Venerunt quoque anno secundo, & dixerunt ei: Non celabimus dominum nostrum quod deficiente pecunia, pecora simul defecerunt: nec clam te est, quod absque corporibus & terra nihil habeamus.

19 Cur ergo moriemur te vidente? & nos & terra nostra tui erimus: eme nos in servitutem regiam, & præbe femina, ne pereunte cultore redigatur terra in solitudinem.

20 Emit igitur Joseph omnem Terram Ægypti, vendentibus singulis possessiones suas præ magnitudine famis. Subiecitque eam Pharaoni.

21 Et cunctos populos ejus a novissimis terminis Ægypti usque ad extremos fines ejus,

22 Præter terram sacerdotum, quæ a rege tradita fuerit eis: quibus & statuta cibaria ex horreis publicis præbebantur, & idcirco non sunt compulsi vendere possessiones suas.

23 Dixit ergo Joseph ad populos: En ut cernitis, & vos & terram vestram Pharao possidet: accipite femina, & serite agros,

24 Ut fruges habere possitis. Quintam partem regi dabitis: quatuor reliquas permitto vobis in se-

fementem, & in cibum familiis & liberis vestris,

25 Qui responderunt: Salus nostra in manu tua est: respiciat nos tantum dominus noster, & læti serviemus regi.

26 Ex eo tempore usque in præsentem diem in univèrsa terra Ægypti regibus quinta pars solvitur, & factum est quasi in legem, absque terra sacerdotali, quæ libera ab hac conditione fuit.

27 Habitavit ergo Israel in Ægypto, id est, in terra Gessen, & possedit eam: auctusque est, & multiplicatus nimis.

28 Et vixit in ea decem & septem annis: factique sunt omnes dies vitæ illius centum quadraginta septem annorum.

29 Cumque appropinquare cerneret diem mortis suæ, vocavit filium suum Joseph, & dixit ad eum: Si inveni gratiam in conspectu tuo, * pone manum tuam sub femore meo: & facies mihi misericordiam & veritatem: ut non sepelias me in Ægypto:

30 Sed dormiam cum patribus meis, & auferas me de terra hac: condasque in sepulchro majorum meorum. Cui respondit Joseph: Ego faciam quod jussisti.

31 Et ille: Jura ergo, inquit, mihi. Quo jurante, adoravit Israel Deum, conversus ad lectuli caput.

CAPUT XLVIII.

Jacob ægrotantem invisit Joseph, cujus filios Manassen & Ephraim Jacob sibi adoptat ac benedicit, minorem, contradicente Joseph, majori præponit; denique supra fratres partem unam Joseph tribuit.

1 **H**IS ita transactis, nuntiatum est Joseph quod ægrotaret pater suus, qui assumptis duobus filiis Manasse & Ephraim, ire perrexit.

2 Dictumque est seni: Ecce filius tuus Joseph venit ad te. Qui confortatus sedit in lectulo.

3 Et ingresso ad se, ait: Deus omnipotens * apparuit mihi in Luza, quæ est in terra Chanaan: benedixitque mihi,

4 Et ait: Ego te augebo & multiplicabo, & faciam te in turbas populorum: daboque tibi terram hanc, & semini tuo post te, in possessionem sempiternam.

^a Sup. 41. 5 Duo ergo filii tui, qui * nati sunt tibi in terra Ægypti antequam huc venirem ad te, mei erunt: * Ephraim & Manasses, sicut Ruben & Simeon reputabuntur mihi.

6 Reliquos autem quos genueris post eos, tui erunt, & nomine fratrum suorum vocabuntur in possessionibus suis.

^b Sup. 35. 7 Mihi enim, quando veniebam de Mesopotamia, * mortua est Rachel in terra Chanaan in ipso itinere, eratque vernum tempus: & ingrediebar Ephratam, & sepelivi eam juxta viam Ephratæ, quæ alio nomine appellatur Bethlehem.

8 Videns autem filios ejus, dixit ad eum: Qui sunt isti?

9 Respondit: Filii mei sunt, quos donavit mihi Deus in hoc loco. Adduc, inquit, eos ad me, ut benedicam illis.

10 Oculi enim Israël caligabant præ nimia senectute, & clare videre non poterat. Applicitosque ad se, deosculatus, & circumplexus eos,

11 Dixit ad filium suum: Non sum fraudatus aspectu tuo: insuper ostendit mihi Deus semen tuum.

12 Cumque tulisset eos Joseph de gremio patris, adoravit pronus in terram:

13 Et posuit Ephraim ad dexteram suam, id est, ad sinistram Israël: Manassen vero in sinistra sua, ad dexteram scilicet patris, applicuitque ambos ad eum.

14 Qui extendens manum dexteram, posuit super caput Ephraim minoris fratris: sinistram autem super caput Manasse, qui major natu erat, commutans manus.

^c Hebr. 11. 27. 15 * Benedixitque Jacob filiis Joseph, & ait: Deus, in cujus conspectu ambulaverunt patres mei Abraham & Isaac, Deus qui pascit me ab adolescentia mea usque in præsentem diem:

^d Supr. 31. 29. 16 * Angelus, qui eruit me de cunctis malis, benedicat pueris istis: & invocetur super eos nomen meum, & crescant in multitudinem super terram.

^e Matth. 18. 10. 17 Videns autem Joseph quod posuisset pater suus

suam dexteram manum super caput Ephraim, graviter accepit: & apprehensam manum patris levare conatus est de capite Ephraim, & transferre super caput Manasse.

18 Dixitque ad patrem: Non ita convenit, pater: quia hic est primogenitus, pone dexteram tuam super caput ejus,

19 Qui renuens, ait: Scio filii mi, scio: & iste quidem erit in populos, & multiplicabitur: sed frater ejus minor, major erit illo: & semen illius crescet in gentes.

20 Benedixitque eis in tempore illo, dicens: In te benedicetur Israël, atque dicetur: Faciat tibi Deus sicut Ephraim, & sicut Manasse, Constituitque Ephraim ante Manassen.

21 Et ait ad Joseph filium suum: En ego morior, & erit Deus vobiscum, reducetque vos ad terram patrum vestrorum.

22 Do tibi partem * unam extra fratres tuos, quam tuli de manu * Amorrhæi in gladio & arcu meo.

CAPUT XLIX.

Jacob moriturus singulis filiis suis benedicit, quorundam tamen benedictione ob peccata in maledictionem & acrem objurgationem versa, futura illis prædicit; tandemque declarato sepultura sua loco, moritur.

1 Vocavit autem Jacob filios suos, & ait eis: Congregamini, ut annuntiem quæ ventura sunt vobis in diebus novissimis.

2 Congregamini, & audite filii Jacob, audite Israël patrem vestrum:

3 Ruben primogenitus meus, tu fortitudo mea, & principium doloris mei, prior in donis, major in imperio.

4 Effusus es sicut aqua, non crescas: * quia ascendisti cubile patris tui, & maculasti fratrum ejus.

5 Simeon & Levi fratres: vasa iniquitatis beliantia.

6 In consilium eorum non veniat anima mea, & in cœtu illorum non sit gloria mea: * quia in

* Jos. 15.
* Jos. 16. 1.
* Jos. 24.
Deut. 31.
6.

* Supr. 35. 22.
1. Par. 5.
1.

* Supr. 34. 25.

furore suo occiderunt virum, & in voluntate sua suffoderunt murum.

7 Maledictus furor eorum, quia pertinax: & indignatio eorum, quia dura: * dividam eos in Jacob, & dispergam eos in Israel.

8 Juda, te laudabunt fratres tui: manus tua in cervicibus inimicorum tuorum, adorabunt te filii patris tui.

9 * Catulus leonis Juda: ad prædam filii mi ascendisti: requiescens accubiisti ut leo, & quasi læna, quis fuscitabit eum?

10 * NON AUFERETUR sceptrum de Juda, & dux de femore ejus, donec veniat qui mittendus est, & ipse erit expectatio gentium.

11 Ligans ad vineam pullum suum, & ad vitem, o filii mi, asinam suam. Lavabit in vino stolam suam, & in sanguine uvæ pallium suum.

12 Pulchriores sunt oculi ejus vino, & dentes ejus lacte candidiores.

13 Zabulon in littore maris habitabit, & in statione navium pertingens usque ad Sidonem.

14 Issachar asinus fortis accubans inter terminos.

15 Vidit requiem quod esset bona: & terram quod optima: & supposuit humerum suum ad portandum, factusque est tributis serviens.

16 Dan judicabit populum suum sicut & alia tribus in Israel.

17 Fiat Dan coluber in via, cerastes in femita, mordens ungulas equi, ut cadat ascensor ejus retro.

18 SALUTARE tuum expectabo Domine.

19 Gad, accinctus præliabitur ante eum: & ipse accingetur retrorsum.

20 Aser, pinguis panis ejus, & præbebit delicias Regibus.

21 Nephtali, cervus emissus, & dans eloquia pulchritudinis.

22 * Filius accrescens Joseph, filius accrescens & decorus aspectu: filiae discurrerunt super murum.

23 Sed exasperaverunt eum, & jurgati sunt, invideruntque illi habentes jacula.

24 Sedit in forti arcus ejus, & dissoluta sunt vincula brachiorum & manuum illius, per manus

po-

* Gen. 19.
1.

* 1. Par.
35. 25.

* Matt.
2. 6.
Joan. 1.
45.

* 1. Par.
5. 1.

potentis Jacob: inde pastor egressus est lapis Israel.

25 Deus patris tui erit adjutor tuus, & omnipotens benedicet tibi benedictionibus cæli desuper, benedictionibus abyssi jacentis deorsum, benedictionibus uberum & vulvæ.

26 Benedictiones patris tui confortatae sunt benedictionibus patrum ejus: donec veniret desiderium collium æternorum: fiant in capite Joseph, & in vertice Nazaræi inter fratres suos.

27 Benjamin lupus rapax, mane comedet prædam, & vespere dividet spolia.

28 Omnes hi in tribubus Israel duodecim: hæc locutus est eis pater suus, benedixitque singulis, benedictionibus propriis.

29 Et præcepit eis, dicens: Ego congregor ad populum meum: sepelite me cum patribus meis in spelunca duplici, quæ est in agro Ephron Hethæi

30 Contra Mambre in Terra Chanaan, * quam * Supr. emit Abraham cum agro ab Ephron Hethæo in possessionem sepulchri.

31 Ibi sepelierunt eum, & Saram uxorem ejus: ibi sepultus est Isaac cum Rebecca conjugæ suæ: ibi & Lia condita jacet.

32 Finitisque mandatis quibus filios instruebat, collegit pedes suos super lectulum, & obiit: appositusque est ad populum suum.

CAPUT L.

Joseph corpus patris aromatibus conditum curans, & adhibito luctu funebri, cum senioribus Ægypti proficiscitur, ut in terra Chanaan sepeliatur: quo magna solemnitate peracto, fratres ob irrogatam illi injuriam sibi timentes, benigne suscipit & consolatur: qui, ubi mandatum dedisset de suis ossibus in terram Chanaan, cum ex Ægypto sint migraturi, deferendis, in pace quievit.

1 Q UOD cernens Joseph, ruit super faciem patris flens & deosculans eum.

2 Præcepitque servis suis medicis ut aromatibus condirent patrem.

3 Quibus iussa explentibus, transierunt quadra-

draginta dies: iste quippe mos erat cadaverum conditorum. Flevitque eum Ægyptus septuaginta diebus.

4 Et expleto planctus tempore, locutus est Joseph ad familiam Pharaonis: Si inveni gratiam in conspectu vestro, loquimini in auribus Pharaonis:

* *Supr.*
47. 29.

5 Eo quod pater meus adjuraverit me, dicens: En morior, in sepulchro meo * quod fodi mihi in terra Chanaan, sepelies me. Ascendam igitur, & sepeliam patrem meum, ac revertar.

6 Dixitque ei Pharao: Ascende, & sepeli patrem tuum sicut adjuratus es.

7 Quo ascendente, ierunt cum eo omnes senes domus Pharaonis, cunctique majores natu terræ Ægypti:

8 Domus Joseph cum fratribus suis, absque parvulis & gregibus, atque armentis, quæ dereliquerant in terra Gessen.

9 Habuit quoque in comitatu currus & equites: & facta est turba non modica.

10 Veneruntque ad Aream Arad, quæ sita est trans Jordanem: ubi celebrantes exequias planctu magno atque vehementi, impleverunt septem dies.

11 Quod cum vidissent habitatores Terræ Chanaan, dixerunt: Planctus magnus est iste Ægyptiis. Et idcirco vocatum est nomen loci illius, Planctus Ægypti.

12 Fecerunt ergo filii Jacob sicut præceperat eis:

* *Act.* 7.
16.
* *Supr.*
23. 17.

13 Et portantes eum in Terram Chanaan, sepelierunt eum in spelunca duplici, quam emerrat Abraham cum agro in possessionem sepulchri ab Ephron Hethæo contra faciem Mambre.

14 Reversusque est Joseph in Ægyptum cum fratribus suis, & omni comitatu, sepulto patre.

15 Quo mortuo, timentes fratres ejus, & multo colloquentes: Ne forte memor sit injuriæ quam passus est, & reddat nobis omne malum quod fecimus.

16 Mandaverunt ei, dicentes: Pater tuus præcepit nobis antequam moreretur.

17 Ut hæc tibi verbis illius diceremus: Obsecro

ero ut obliviscaris sceleris fratrum tuorum, & peccati atque malitiæ quam exercuerunt in te: nos quoque oramus ut servis Dei patris tui dimittas iniquitatem hanc. Quibus auditis flevit Joseph.

18 Veneruntque ad eum fratres sui, & proni adorantes in terram, dixerunt: Servi tui sumus.

19 Quibus ille respondit: Nolite timere: num Dei possumus resistere voluntati?

20 * Vos cogitastis de me malum: sed Deus * *Sap.* vertit illud in bonum, ut exaltaret me, sicut in præsentiarum cernitis, & salvos faceret multos populos. 45. 5.

21 Nolite timere: ego * pascam vos & parvulos vestros, consolatusque est eos, & blande ac *Sap.* leniter est locutus. 47. 12.

22 Et habitavit in Ægypto cum omni domo patris sui: vixitque centum decem annis. Et vidit Ephraim filios usque ad tertiam generationem. * Filii quoque Machir, filii Manasse nati sunt in genibus Joseph. *Num.* 37. 39.

23 Quibus transactis, * locutus est fratribus suis: Post mortem meam Deus visitabit vos, & ascendere vos faciet de terra ista ad terram quam juravit Abraham, Isaac, & Jacob. *Hebr.* 11. 12.

24 Cumque adjurasset eos atque dixisset: Deus visitabit vos: * asportate ossa mea vobiscum de loco isto: *Exod.* 13. 19.

25 Mortuus est, expletis centum decem vitæ suæ annis, et conditus aromatibus, repositus est in loculo in Ægypto. *Gen.* 24. 32.

LIBER
EXODI,
HEBRAÏCE
VEELLE-SEMOTH.
CAPUT I.

Nomina filiorum Israel qui Ægyptum ingressi sunt, quorum multiplicationem novus Pharaos frustra